

hogyan Madách Imre unokatestvére, Deák és Széchenyi barátja volt.) Gazdag életpályájának fontosabb állomásait szemléletesen foglalja össze Csáky Károly a reprint kötethez csatolt utószavában. Az 1859-ben kiadott *Borászati vegytan* után 1861-ben megjelent szótára, miként azt Gyürky az előszóban ki is emeli, „nyelvünk tisztázásához”, azaz egy egzakt szakszókincs kialakulásához is hozzájárult, éppen ezért a nyelvészet és a kultúrtörténet iránt érdeklődő, a nyelvünkben lassan kivesző régi szavakat szívesen ízelegető mai olvasónak is nagy örömet okozhat egy-egy frappánsan megfogalmazott szócikk.

A szőlősgazdák pedig két hordó lefejtése között, egy jó pohár bor mellett forgathatják, hogy ők is megtudják, mit is jelent például a *bütü* szavunk: *erdélyi szójárás, miáltal a hordó ontrája vagy csinya értetik.*

L. SIMON LÁSZLÓ

(*Magyar borhagyományok, borivási szokások, szerkesztette Lelkes Lajos, Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2004, 129 oldal, 3600 Ft; Csoma Zsigmond: Magyar történeti borkalendárium örök időkre, Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2004, 208 oldal, 2500 Ft; Gyürky Antal: Borászati-szótár, Lilium Aurum Könyvkiadó, Duna-szerdahely, 2004, 132 oldal, 298 Sk*)

Művészet

KAPILLER FERENC:

Megélt aranykor

Salföldi beszélgetések

Somogyi Győző

festőművésszel

Mi a művészet? Talán nincs még egy fogalom, amely körül annyiféle mondat: annyi nehéz és szokatlan, komoly és kedélyes, lelkes és ésszerű, túlzó és módszeres mon-

dat zsúfolódna, mint a művészet anyakönyvében. De hiába, nincs köztük egy, amely maradéktalanul elárulná, miről is van szó, ha a művészetéről beszélünk. E gondolatrengetegből alighanem Camus-é az egyik legfrappánsabb megállapítás: „Mi hát a művészet? Nem valami egyszerű dolog, annyi bizonyos.” A *Megélt aranykorban* a kérdező, Kapiller Ferenc és a készséges interjúalany, Somogyi Győző festőművész párbeszédén ugyan-

csak ez a termékeny szövevényesség dereng át.

A korrekt és célszerűen takarékos kérdésekkel vezetett vallomástevő sarkalatos szava a hit – Somogyi valamiféle munkatársi viszonyt folytat Istennel. Az ő felfogásában a művészet hozzájárulás a teremtéshez: „az elveszett paradicsom helyreállítására tett kísérlet”. A beszélgetés kötet hőse egyébként is szélesre vonja szakmája határait; egész életmenetére, sőt magamagára is megformálандó eleven műalkotásként tekint.

A szentenciákban bővelkedő könyv azonban nemcsak normák hálója, nemcsak kemény ígékbe szedett erkölcsi lecke, nemcsak alkotásfilozófia, hanem ennél is több: élet. Hat önmagáért beszélő fejezetcím (*Aranykor – rekonstrukcióval, Aranykor a „kizökkent időben”, „Isten munkatársai a teremtésben”, „Újra megtalálni Istent, a természetet s ezáltal önmagunkat”, A mester; Szilágyi Ernő és tanítványai, A magyarság hivatása, küldetésstudata*) jelzi, hogy Kapiller az elmúlt évtizedben fél tucatszor faggatta Somogyit. Hozzáértésének és fogékonyságának köszönhetően a hat terjedelmes interjú egymás mellé illesztve valóságos pályarajz, amely az emelkedett moralistát, az országos és világállapotokon vívódó, hitvallást fogalmazó mestert a hétköznapiakban is megmutatja. Ez a kép ugyanarról a sokágú alkatról tanúskodik. De ne gondoljuk, hogy nála a divatra, az olcsóságra, a blazírt

értelmiségi fanyalgásra kihúzott kard valami komor zárkózottságban villog. Somogyi (jobbító haragjában csillapulva) hol egy kisközösség kedélyes, gyökérillatú emberi klímáját, hol egy állatokkal benépesített vidéki portát állít néhány szóval olyan aranykori fénybe, amelyért az olvasó csak irigykedve sóhajt: mennyi íz, szín, micsoda vitalitás!

A mindenrangú teremtménnyel harmóniában élni törekvő tüzes művészt azonban újra és újra elragadja a hév. Amikor a modern kort – úgy, ahogy van – eltolja magától, lehet, hogy jól teszi. Lehet, hogy igaza van; a régiek természetes becsületességéhez és szilárd erkölcsiségéhez hogyan is volna fogható a mai relativizmus. De nem túl párás optikával néz-e hátra, amidőn például a becsülés hiányától szenvedő Berzsenyi vagy a honában számkivetett Csokonai mögött a kort aranyidőnek látja?

Persze Somogyi a lelkesülést efféle rész-végleteit is képes bevonni a maga teljesebb példájába – hogy miként, erről szól Kapiller Ferenc könyve. S arról, hogy a pátosz, a megszállottság, a derű: csak tónusok, az egyéniség árnyalatai. Azé az egyéniségé, amelyben művészet és élet oly módon egy, mint a hitese ember gerincében a hűség meg a velő.

KELEMEN LAJOS

(*Magyar Nyugat Könyvkiadó, Vasszilvágy, 2004, 160 oldal, ármegjelölés nélkül*)